



IV CONGRÉS DE L'AIGUA A CATALUNYA

REPTES A LA GESTIÓ DELS RECURSOS
HÍDRICS DAVANT L'EMERGÈNCIA CLIMÀTICA

Ponència 7 Ciutadania: conscienciació i participació

Montserrat Termes
19 d'Octubre de 2021



UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Facultat d'Economia
i Empresa

CETAQUA
CENTRO TECNOLÓGICO DEL AGUA

Conscienciació /Sensibilització

- La conscienciació de la ciutadania vol afavorir un nivell general **de coneixement** sobre un cert tòpic
- Així, augmentar-la es una via per **construir un coneixement comú** sobre els temes relacionats amb l'aigua i **crear valors compartits sobre com l'aigua s'ha d'utilitzar i gestionar.**
- Però cal no oblidar que també es un procés que busca informar i educar a les persones sobre un tòpic **amb la intenció d'influir en les seves actituds, comportaments i creences per tal d'aconseguir un objectiu** (Sayers, R. 2006 p. 11-12)
- No es dir que s'ha de fer sinó que les persones puguin prendre les seves pròpies decisions de manera informada

Conscienciació /Sensibilització: Àrees

Personal: significa entendre la relació entre l'ús personal de l'aigua i els impactes naturals i socials
Relacionats amb aquest aspecte es pot parlar dels programes de ciència ciutadana

General: implica un reconeixement i una comprensió generalitzats dels problemes de l'aigua

- La teoria i la pràctica per augmentar la sensibilització s'ha basat en la literatura sobre la **comunicació de masses i el màrqueting del canvi social**.
- Es concreta a través d'una àmplia varietat de canals que es poden coordinar sota una estratègia de comunicació més amplia.

Eines Bàsiques per sensibilitzar

- Campanyes sobre l'emergència climàtica i els efectes sobre el recurs: **missatges clars i simples, associats a un logo o a una imatge. Sostinguda en el temps.**
- Cal escollir **l'abast** de la campanya, el **grup objectiu**, el **canvi desitjat** en la percepció i / o el comportament i la probable influència del grup objectiu en els resultats de la campanya.
- Implicar **un especialista** en campanyes que tingui experiència en la gestió de programes similars pot millorar el percentatge d'èxit d'una campanya.

- **CAMPANYES**
 - Convencionals
 - Organització de grans esdeveniments
 - Xarxes existents
 - Logos
 - Vídeos
 - Xarxes socials
 - Influencers
 - Publicitat
- **ACCÉS A LA INFORMACIÓ**
 - Gamificació
 - Plataformes
 - ...

Participació ciutadana

- El dret a la participació ciutadana està reconegut i protegit tant per l'Estatut d'autonomia de Catalunya (article 29.1) com per la Constitució espanyola (article 23.1)
- Aquesta participació està lligada a la participació en els afers polítics.
- Si no hi ha sensibilització, es difícil promoure la participació.

Article 29.1 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya

Els ciutadans de Catalunya tenen dret a participar en condicions d'igualtat en els afers públics de Catalunya, de manera directa o bé per mitjà de representants, en els supòsits i en els termes que estableixen aquest Estatut i les lleis.

Article 23.1 de la Constitució espanyola

Els ciutadans tenen el dret a participar en els afers públics, directament o per mitjà de representants lliurement elegits en eleccions periòdiques per sufragi universal.

Actors de la Participació

- En funció de si **som científics, prenem decisions, som experts o som públic** ens impliquem i ens comprometem de diversa manera
- Els estudis de ciència i tecnologia acostumen a generar coneixement i tecnologia aplicable arreu sense tenir massa en compte el lloc específic. Precisament això fa que parlem de participació ambiental .
- La participació en aspectes més lligats a temes ambientals es diferent d'altres camps atès que uneix diferents relacions amb el medi com és el cas de persones afectades per un problema, riscos potencials de les empreses gestores, científics, policy makers que han de fer balanç entre els interessos econòmics i la protecció

Com el públic pot participar en la ciència

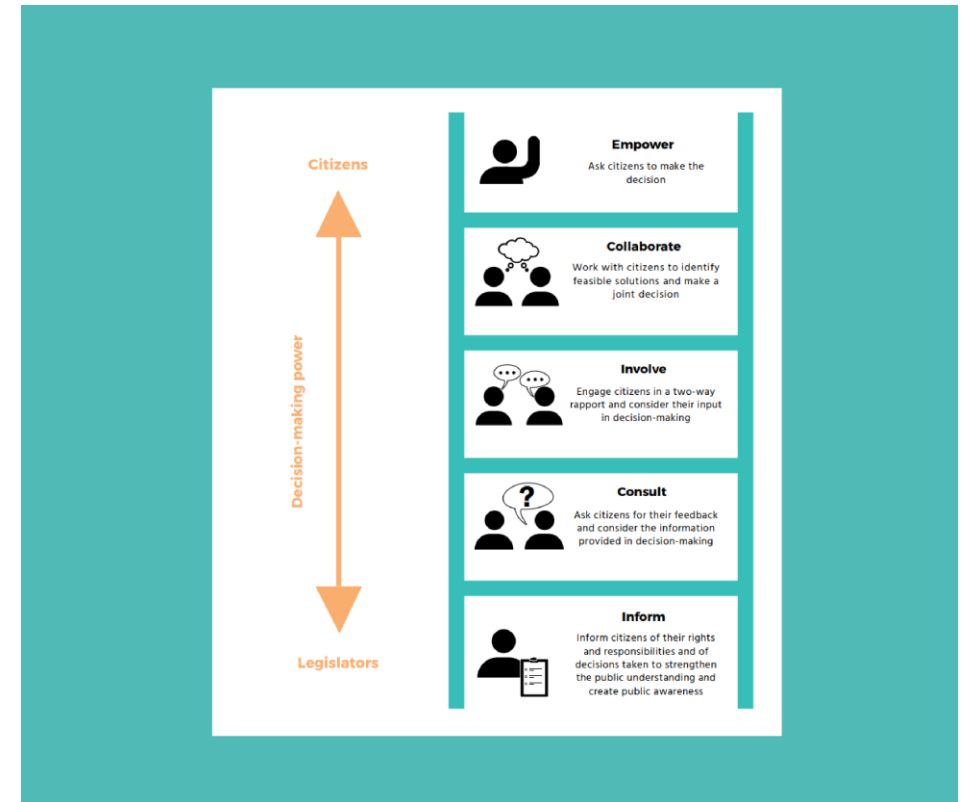
- Troben tres models (Callon, 1999)
- **Co-producció:** treballar tots com iguals i generar nou coneixement junts: **Innovation labs, ciència ciutadana**
- **Diàleg:** científic i públic que intercanvien opinions, experiències, punts de vista i opinions.
- **Educació:** conferències

How to Write Dialogues?



Com el públic pot participar en la presa de decisions

- Polítiques o tractats com la declaració d'Aarhus o la Directiva Marc de l'Aigua l'inclouen. Ho veuen com un aspecte bo sense més discussió i no necessita justificació.
- El problema és posar-ho en pràctica atès que el repte és assegurar que tothom que pot estar afectat pot i ha de participar.



Participació Pública (PP) i la DMA

- La participació pública és una de les tendències més importants a nivell internacional en la legislació mediambiental en els darrers 30 anys, des de l'adopció del principi 10 de la Declaració de Rio de 1992.
- La Unió Europea s'ha vist influït per això tendència de manera que avui en dia moltes de les seves directives i altres instruments contenen provisions sobre la necessitat de dur a terme la participació pública.
- En el sector de l'aigua, la legislació clau per la participació pública són l'article 14 de la Directiva Marc de l'Aigua i Article 9 (3) de la Directiva sobre inundacions
- A més, el preàmbul 46 subratlla la importància del PP per a la formació de decisions finals.
- PP pot ser definida de diverses maneres però en relació amb la DMA, el Grup de participació pública el caracteritza com “**permetre a la gent influir en el resultat dels plans i processos de treball**” i distingeix tres nivells de participació, basant-se en
 - a) **subministrament d'informació**, és refereix a proporcionar accés al públic en general als antecedents informació (unidireccional)
 - b) **processos de consulta**, fa referència al públic que té el dret de reaccionar als plans i propostes desenvolupades per les autoritats (bidireccional)
 - c) **participació activa** fa referència als grups d'interès que participen activament en el procés de planificació discutint qüestions i contribuint a la seva solució .

Avaluació dels segons plans de Conca i primers plans de gestió d'inundació

- L'avaluació realitzada indica que en tots els casos notificats, la **documentació va estar disponible per la consulta els sis mesos de rigor.**
- Es va informar al públic i a les parts interessades per correu directe, internet, invitacions a les parts interessades, les autoritats locals, mitjans de comunicació (diaris, televisió, radio), materials impresos, consultes escrites i els diaris i butlletins oficials. Es van facilitar documents de consulta a través de correu directe (correu electrònic) i mitjançant la seva descàrrega.
- En totes les demarcacions hidrogràfiques sobre les quals es va facilitar informació, **les parts interessades van participar activament a través de grups consultius, col·laborant en l'elaboració dels plans i també en exposicions regulars.**
- En totes les demarcacions hidrogràfiques sobre les quals es va facilitar informació, els grups de parts interessades implicats procedien dels següents sectors: **agricultura / agricultors, energia / energia hidroelèctrica, indústria, autoritats locals / regionals, navegació / ports, ONG / protecció de la natura , proveïment d'aigua i sanejament i altres.**
- La consulta pública va tenir les següents repercussions per als plans: **inclusió de nova informació, ajust a mesures específiques, canvis en la selecció de mesures, canvis en la metodologia utilitzada, compromís d'actuar en el següent PHC i compromís de seguir investigant.**



Bruselas, 26.2.2019
SWD(2019) 42 draft

DOCUMENTO DE TRABAJO DE LOS SERVICIOS DE LA COMISIÓN

Segundos planes hidrológicos de cuenca - Estado miembro: España

que acompaña al documento

INFORME DE LA COMISIÓN AL PARLAMENTO EUROPEO Y AL CONSEJO

sobre la aplicación de la Directiva marco sobre el agua (2000/60/CE) y la Directiva sobre inundaciones (2007/60/CE)

Segundos planes hidrológicos de cuenca
Primeros planes de gestión del riesgo de inundación

{COM(2019) 95 final} - {SWD(2019) 30 final} - {SWD(2019) 31 final} -
{SWD(2019) 32 final} - {SWD(2019) 33 final} - {SWD(2019) 34 final} -
{SWD(2019) 35 final} - {SWD(2019) 36 final} - {SWD(2019) 37 final} -
{SWD(2019) 38 final} - {SWD(2019) 39 final} - {SWD(2019) 40 final} -
{SWD(2019) 41 final} - {SWD(2019) 43 final} - {SWD(2019) 44 final} -
{SWD(2019) 45 final} - {SWD(2019) 46 final} - {SWD(2019) 47 final} -
{SWD(2019) 48 final} - {SWD(2019) 49 final} - {SWD(2019) 50 final} -
{SWD(2019) 51 final} - {SWD(2019) 52 final} - {SWD(2019) 53 final} -
{SWD(2019) 54 final} - {SWD(2019) 55 final} - {SWD(2019) 56 final} -
{SWD(2019) 57 final} - {SWD(2019) 58 final} - {SWD(2019) 59 final} -
{SWD(2019) 60 final} - {SWD(2019) 61 final} - {SWD(2019) 62 final} -
{SWD(2019) 63 final} - {SWD(2019) 64 final} - {SWD(2019) 65 final} -
{SWD(2019) 66 final} - {SWD(2019) 67 final} - {SWD(2019) 68 final} -
{SWD(2019) 69 final} - {SWD(2019) 70 final} - {SWD(2019) 71 final} -
{SWD(2019) 72 final} - {SWD(2019) 73 final} - {SWD(2019) 74 final} -
{SWD(2019) 75 final} - {SWD(2019) 76 final} - {SWD(2019) 77 final} -
{SWD(2019) 78 final} - {SWD(2019) 79 final} - {SWD(2019) 80 final} -

Exemples de participació

- **Contracte de riu/River contract/Contrat de Rivière** que son una eina de gestió i participació que sorgeix a França als 90 per restaurar, millorar o conservar un riu a partir d'un conjunt d'accions concertades per tots els usuaris i administracions públiques corresponents.
- Es basa en un procés de participació ampli que implica a tots els usuaris de conca i les entitats públiques vinculades amb la gestió de l'aigua
- Els interlocutors públics i privats es comprometen a un projecte comú de gestió d'un riu.
- La taula del Ter

La Participació Pública i les empreses proveïdores del servei

Han d'incloure eines de participació pública les empreses proveïdores del servei? Atès que la provisió és d'un servei públic, sembla que seria convenient i no només pel servei de l'aigua i no només les empreses públiques. De fet, ja ho fan amb els instruments disponibles:

- Cicles de conferències
- Programes educatius
- Visites de proximitat
- Iniciatives de proximitat
- Convenis amb ajuntaments en pobresa energètica
- Patrocinis
- Col·laboracions (Universitats, Grups de recerca, Grups de relació....)
- Observatoris de l'Aigua
- Living Labs
- Inclusió de treballadors/ciutadania en els òrgans de decisió
- Jornades Tècniques



Conclusions

- La conscienciació social es pot manifestar de manera reactiva o col·laborativa però no està clara **l'efectivitat** de cada cas.
- Potser en aquesta relació de conscienciació i participació podríem afegir-hi el **compromís** (engagement) per part de tots els actors. En d'altre cas, els processos de participació acaben sent una representació però no una realitat.
- Si assolir una participació activa en els temes d'aigua es prou complex, ho sembla encara més en la discussió sobre l'emergència climàtica.
- Si cal modificar **comportaments, cal saber fins on estem disposats** a fer-ho. Hem de lluitar contra la percepció de que amb el meu canvi de comportament no és soluciona res si no hi ha una acció col·lectiva.
- En definitiva, per millorar la participació pública ens cal **un canvi cultural**, deixar de banda interessos individuals i pensar en compartir el capital humà (coneixement), capital social (xarxes) i el capital polític (governança i confiança) així com valorar el capital natural per a donar solució als problemes pel recurs que es deriven del canvi climàtic.

- Callon, Michel. 1999. The role of lay people in the production and dissemination of scientific knowledge. *Science Technology & Society* 4 (1): 81–94.
- Chilvers, Jason, and Matthew Kearnes. 2016. Science, democracy and emergent publics. In *Remaking participation: Science, environment and emergent publics*, ed. J. Chilvers, and M. Kearnes, 1–27. London and New York: Routledge.
- EEA Report (2014) Public participation: contributing to better water management Experiences from eight case studies across Europe, n^o 3 a https://www.ecologic.eu/sites/default/files/publication/2014/eea_03_2014_public_participation.pdf
- OFWAT (2021) PR24 and beyond: Creating tomorrow, together. Appendix – Reflecting customers’ Preferences, May
- Sayers, R. (2006). Principles of Awareness Raising. UNESCO: Bangkok, <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001476/147637e.pdf>